

SAFONT I PLUMEA, Joan. *Sabotatge contra Franco. Episodi d'oposició dels que havien guanyat la guerra.* Pròleg Jordi AMAT. Editorial Angle, 2017. El fil d'Ariadna, 100. 288 pàgs. [14,5 x 23] i versió on-line.

Obra en la qual es constata la desaparició del catalanisme republicà durant la primera etapa franquista, si bé l'objectiu principal consisteix en mostrar els mecanismes de sabotatge emprats contra el règim, com per exemple ho va ser la Nova Cançó.

A l'esclatar la guerra civil governava a Catalunya el Comitè Central de Milícies Antifeixistes. Va coincidir amb el període del president Lluís Companys que no va aconseguir disminuir la violència, ni els enfrontaments que hi havia contra l'església i la burgesia. Els principals dirigents de la dreta catalana s'adheriren al franquisme i col·laboraren en els serveis impulsats per Francesc Cambó.

Alguns catalans van fer accions de sabotatge no per fer caure la Dictadura, sinó per contrarestar la persecució de la llengua, la cultura i la identitat catalanes. Així el 1942 es va reprendre l'activitat de l'Institut d'Estudis Catalans, una acció arriscada llavors. S'activaren uns mecanismes per evitar la dissolució de la identitat nacional. Tot i que aquest sabotatge es va haver d'adaptar a la llei de la Dictadura. A la primera postguerra era impensable que la llengua catalana tingués una presència pública; vint anys després si que era possible, i hi hagué una catalanització de masses amb iniciatives a mitjans escrits, música o esport.

L'IEC va subsistir en la clandestinitat, no tenia ingressos, ni seu, ni vida pública; va estar recolzat per la Benèfica Minerva, entitat que el 1961 va ser substituïda per Òmnium Cultural. Fèlix Millet va promocionar els Jocs Florals a la sala de l'Orfeó Català (1940); va ser un mecenes de la cultura catalana. També s'encarregaven obres literàries i històriques a intel·lectuals que tornaven de l'exili. Per exemple la *Historia de España* de Ferran Soldevila, o la *Història de la indústria catalana* de Pau Romeva, la *Història de les Institucions i del moviment cultural a Catalunya, 1900-1936* d'Alexandre Galí, etc.

Un altre fet rellevant que s'esmenta a l'obra és la celebració litúrgica de 1947 a Montserrat, en que es va fer una missa en català a la qual hi assistiren 70.000 persones. Després de la Segona Guerra Mundial el règim va amainar la repressió. Hi va haver una tímida reobertura al regionalisme. Es va permetre l'ús del català en la propaganda escrita, encara que no en la radiofònica i es van publicar alguns llibres en català. Es van reprendre activitats com la de l'Orfeó Català. En un primer moment hi havia molts grups que funcionaven amb reunions a pisos, com el Grup Torras i Bages que es reunia a la casa familiar de Jaume Carner i els quatre membres que el formaven van crear un arxiu documental sobre art català, feien fotografies, convocaven conferències, etc. cosa que va permetre ampliar el nombre de membres. Des de 1950 hi havia les lliçons dels clandestins Estudis Universitaris Catalans, a les quals hi assistien alguns estudiants que havien passat pel Grup Torras i Bages; es celebraven en pisos i s'ensenyava literatura, història, llengua catalana a petits grups. També va ser un puntal important Jaume Vicens

Vives, que va ser referent pels membres del Club Comodin creat el 1951. Orientava els joves amb lectures i reflexions històriques i econòmiques.

Els actes van ser molt diversos, a partir de 1958 la revista "Destino" va començar a defensar lleugerament la catalanitat. Jordi Pujol el 1960 va organitzar un acte en el qual l'Orfeó Català va cantar el "Cant de la Senyera". Es comença a crear el mite Pujol. L'aparició d'Òmnium Cultural va servir també per fomentar els estudis literaris i històrics. S'havia atacat l'escoltisme catòlic i les homilies de l'abat Escarré de Montserrat van tenir ressò. El 1961 es va crear els Setze Jutges i a partir de 1968 la Nova Cançó era una actitud d'oposició. Cal recordar que fins l'arribada de la democràcia el 1975 no hi va haver una possibilitat oberta de ressorgiment del catalanisme.

L'obra exposa els fets de manera amena. Es tracta d'una síntesi que recull aspectes importants que van determinar el ressorgiment del catalanisme.

IHE

(Secretaria de la revista)

Traducción de la reseña anterior:

Obra en la cual se constata la desaparición del catalanismo republicano durante la primera etapa franquista, si bien el objetivo principal consiste en mostrar los mecanismos de sabotaje empleados contra el régimen, como por ejemplo lo fue la Nova Cançó.

Al estallar la guerra civil gobernaba en Cataluña el Comité Central de Milicias Antifeixistes. Coincidió con el periodo del presidente Lluís Companys que no consiguió disminuir la violencia, ni los enfrentamientos que había contra la Iglesia y la burguesía. Los principales dirigentes de la derecha catalana se adhirieron al franquismo y colaboraron en los servicios impulsados por Francesc Cambó.

Algunos catalanes realizaron acciones de sabotaje no tanto para hacer caer la Dictadura, sino para contrarrestar la persecución de la lengua, la cultura y la identidad catalanas. Así en 1942 se reemprendió la actividad del Institut d'Estudis Catalans, una acción arriesgada entonces. Se activaron unos mecanismos para evitar la disolución de la identidad nacional. A pesar que este sabotaje se tuvo que adaptar a la ley de la Dictadura. En la primera postguerra era impensable que la lengua catalana tuviera una presencia pública; veinte años después sí que era posible, y hubo una catalanización de masas con iniciativas en medios escritos, música o deporte.

El IEC subsistió en la clandestinidad, no tenía ingresos, ni sede, ni vida pública; estuvo apoyado por la Benéfica Minerva, entidad que en 1961 fue sustituida por

Ómnium Cultural. Fèlix Millet promocionó los Juegos Florales en la sala del Orfeó Català (1940); fue un mecenas de la cultura catalana. También se encargaban obras literarias e históricas a intelectuales que volvían del exilio. Por ejemplo la *Historia de España* de Ferran Soldevila, o la *Història de la indústria catalana* de Pau Romeva, la *Història de les Institucions i del moviment cultural a Catalunya, 1900-1936* de Alexandre Galí, etc.

Otro hecho relevante que se menciona en la obra es la celebración litúrgica de 1947 en Montserrat, en la que se realizó una misa en catalán a la cual asistieron unas 70.000 personas. Después de la Segunda Guerra Mundial el régimen disminuyó la represión. Hubo una tímida reapertura al regionalismo. Se permitió el uso del catalán en la propaganda escrita, aunque no en la radiofónica y se publicaron algunos libros en catalán. Se reemprendieron actividades como la del Orfeó Català. En un primer momento había muchos grupos que funcionaban con reuniones en pisos, como el Grupo Torras i Bages que se reunía en la casa familiar de Jaume Carner y los cuatro miembros que lo formaban crearon un archivo documental sobre arte catalán, hacían fotografías, convocaban conferencias, etc. cosa que permitió ampliar el número de miembros. Desde 1950 se impartían las lecciones de los clandestinos Estudis Universitaris Catalans, a las que asistían algunos estudiantes que habían pasado por el grupo Torras i Bages; se celebraban en pisos y se enseñaba literatura, historia, lengua catalana a pequeños grupos. También fue un puntal importante Jaume Vicens Vives, quien fue un referente para los miembros del Club Comodín creado en 1951. Orientaba a los jóvenes con lecturas y reflexiones históricas y económicas.

Los actos fueron muy diversos, a partir de 1958 la revista “Destino” empezó a defender ligeramente la catalanidad. Jordi Pujol en 1960 organizó un acto en el cual el Orfeó Català cantó el “Cant de la Senyera”. Se empezó a crear el mito Pujol. La aparición de Ómnium Cultural sirvió también para fomentar los estudios literarios e históricos. Se había atacado el excursionismo católico y las homilías del abat Escarré de Montserrat tuvieron repercusión. En 1961 se creó los Setze Jutges y a partir de 1968 la Nova Cançó se convirtió en una actitud de oposición. Debemos recordar que hasta la llegada de la democràcia en 1975 no hubo una posibilidad abierta de resurgimiento del catalanismo.

La obra expone los hechos de manera amena. Se trata de una síntesis que recoge aspectos importantes que determinaron el resurgimiento del catalanismo.

IHE

(Secretaria de la revista)